

Redaksjonelt

Dette er et temanummer om migrasjon. Utgangspunktet for *call for papers* var at det i 2025 markeres nasjonalt at det er 200 år siden begynnelsen på den organiserte transatlantiske utvandringen fra Norge.

Migrasjon kan ta mange former. Migrasjon er ikke bare en fysisk forflytning, men også en kulturell og eksistensiell prosess der mennesker forhandler med fortid, fremtid og tilhørighet. Artikkene i dette nummeret undersøker hvordan migrasjon har vært knyttet til ideer som utopier, identitet og kulturarv, og hvordan disse forestillingene har blitt formet og utfordret i ulike historiske og geografiske kontekster.

Ruth Hemstads artikkel *Leiv Eiriksson som transatlantisk symbol* undersøker hvordan migrasjon skaper nye former for minnekultur og identitetsforhandling. Den viser hvordan norsk-amerikanske miljøer fra 1800-tallet og fremover aktivt brukte den norrøne arven til å posisjonere seg i et etnisk hierarki i USA, samtidig som de styrket forbindelsen til Norge. Slik fremstår Leiv Eiriksson-minnekulturen som et eksempel på hvordan migrasjon genererer nye former for historiebruk og kulturell forhandling. De tre neste bidragene tar utgangspunkt i 1800-tallets utopiske tenkning, der migrasjon til Amerika ble sett som en mulighet for sosial og religiøs nyordning. Trym Sundby analyserer i *Emigrerende endetidslogikker: Sakralhistorie mellom Skandinavia og Jerusalem* den tidlige mormonerutvandringen fra Skandinavia til Amerika på 1850-tallet som både religiøs omvendelse og geografisk forskyvning. Med teoretisk utgangspunkt i Koselleck undersøkes hvordan migrasjonen til Salt Lake City muliggjorde nye religiøse erfaringer og virkelighetsoppfattninger. Studien bidrar med et kulturhistorisk perspektiv på migrasjon som transformativ erfaring, og utfordrer tidligere sosialhistoriske tilnærminger. Terje Joranger formidler i *Migrasjon, nettverk og dannelsen av norske utopiske samfunn i USA i 1850-årene* to norske utopiske bosetninger i USA på midten av 1800-tallet – Oleana i Pennsylvania og Ephraim i Wisconsin, som uttrykk for migrasjonens potensial til å realisere idealistiske samfunnsvisjoner. Med utgangspunkt i både sekulære og religiøse verdensbilder viser artikkelen hvordan europeiske ideer om det gode samfunn ble transplantert til amerikansk jord. Den tredje prosjektbidraget, *Here and There: Early 19th-Century Transatlantic Emigration and the Discourse on Social Reform*, skrevet av Dirk Johannsen og Anja Kirsch, binder disse temaene sammen ved å vise hvordan migrasjon både var en fysisk reise og en måte å endre livssyn og samfunnsforståelse på. Det europeiske 1800-tallet har blitt beskrevet både som utopiens århundre og som den transatlantiske emigrasjonens århundre. Artikkelen undersøker hvordan disse to historiene krysses hverandre i en felles romlig og temporal ramme. Gjennom analyser av religiøse og sekulære bosetningsprosjekter som

Harmony Society og Icarians, belyses hvordan emigrasjon ble forstått som et middel til sosial reform. Denne forestillingen ble gradvis erstattet av en økonomisk motivert migrasjonslogikk, og la grunnlaget for senere teorier om migrasjon basert på «push og pull»-mekanismer.

Den siste artikkelen belyser migrasjonens språklige og sosiale dimensjoner i samtiden, gjennom en studie av unge svenskspråklige finske migranter i Sverige. Blanka Henriksson analyserer i *Att passera som svensk(språkig). Unga finlandssvenska migranter i Sverige*, hvordan språk og identitet påvirker opplevelsen av tilhørighet, og hvordan majoritetens tolkningsmakt former hvem som får «passere» som en del av fellesskapet.

Også i spalten *Kulturhistorier* er migrasjon tema, hvor Lin Wangs kunstnerskap tematiserer migrasjonens sårbarhet og transformasjon, og hvordan materialitet og nostalgi kan uttrykke en personlig og kollektiv metamorfose. Samlet gir disse tekstene innsikt i hvordan migrasjon både speiler og former kulturelle forestillinger om fortid, fremtid og fellesskap – og hvordan disse forestillingene forhandles i møte med nye steder, mennesker og ideer.

God lesning!
Red.